

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-62-106>

УДК 336.2

АНАЛІЗ ДЕРЖАВНОГО БОРГУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

ANALYSIS OF UKRAINE'S STATE DEBT IN TIMES OF WAR

Романовська Юлія Анатоліївна

доктор економічних наук, доцент,
Вінницький торговельно-економічний інститут
Державного торговельно-економічного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1099-0787>

Смоляр Ліана Володимирівна

студентка,
Вінницький торговельно-економічний інститут
Державного торговельно-економічного університету
ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-4027-2107>

Romanovska Yuliia, Smoliar Liana

Vinnitsia Institute of Trade and Economics
of State University of Trade and Economics

У роботі зазначено, що аналіз державного боргу є критично важливим для розуміння фінансового стану країни та прийняття ефективних економічних і соціальних рішень в країні, де наявний воєнний стан. Проаналізовано динаміку та структуру державного і гарантованого державою боргу за 2019–2024 рр, та виявлено наслідки зростання боргу у мовах озброєного конфлікту. Досліджено динаміка сукупного державного боргу щодо ВВП України, що дозволило підкреслити серйозні фінансові проблеми в економіці держави. В статті проаналізовано розвиток дефіциту бюджету до ВВП та частки витрат на оборону й обслуговування боргів у видатках бюджету. Зроблено акцент на дослідженні динаміка зовнішнього державного боргу в гривневому та доларовому еквіваленті, що дало змогу зазначити що девальвація гривні суттєво збільшила вартість державного боргу України в доларах США.

Ключові слова: державний борг, внутрішній борг, зовнішній борг, дефіцит коштів, боргові зобов'язання, динаміка.

Ukraine's public debt in the context of the armed conflict is multifaceted and systemic. The military conflict leads to a significant increase in defense spending, which creates an excessive financial burden on the country's budget. The existing and growing external debt of Ukraine requires a qualitative assessment, which will allow, in turn, to analyze its impact on all aspects of the country's economic life. The structure of public and publicly guaranteed debt traditionally reflects the predominance of external debt, which accounts for 64.12% of the total. As of the end of 2022, external debt amounted to 62.59% of public debt and 80.07% of publicly guaranteed debt. Analyzing the data from 2019 to 2024, it should be emphasized that the total amount of public and publicly guaranteed debt increased by more than 174% during this period. This growth is the result of an increase in both public debt by 193.37% and publicly guaranteed debt by 36.2%. The data indicate a significant increase in the financial weight of the state's debt obligations and its guarantees during the period. The peculiarity of the debt burden situation in Ukraine is its extraordinary conditions for attracting debt obligations as a result of the outbreak of a full-scale war. This situation is characterized by an unprecedented opportunity to obtain loans and provide preferential terms for a long period of time. The reasons for this lie in the desire of leading democratic countries and international financial institutions to support Ukraine, which has suffered from unprovoked Russian aggression. Over the past 5 years, Ukraine's total public debt has increased by 2.8 times, from UAH 1998295.9 million in 2019 to UAH 5519505.7 million as of February 29, 2024. The largest increase in debt occurred in 2022, when it increased by 52.1% compared to 2021. In view of the above, the overall analysis of the public debt indicates the need to closely monitor financial indicators and develop strategies aimed at ensuring sustainable economic growth and reducing public debt to an acceptable level. The overall analysis of the public debt points to the need for systematic monitoring of debt security indicators.

Keywords: public debt, internal debt, external debt, deficit, debt obligations, dynamics.

Постановка проблеми. Наявність державного боргу – це складний виклик для будь-якої країни, особливо ця проблема гостро стоїть перед українським суспільством. Наявність державного боргу України в умовах озброєного конфлікту є багатогранною та носить системний характер. Військовий конфлікт призводить до значного збільшення витрат на оборону, що створює надмірне фінансове навантаження на бюджет країни. Окрім цього, економічний спад, спричинений воєнним станом, класично приводить до зменшення виробництва та інвестицій, що поглиблює дефіцит бюджету та ускладнює виконання фінансових зобов'язань, включаючи виплати за зовнішнім боргом. Фінансова стабільність та необхідність міжнародної допомоги, здійснення активних боргових запозичень спричиняє залежність держави від зовнішніх фінансових впливів. Наявний зростаючий зовнішній борг України вимагає якісного його оцінювання, що дозволить, в свою чергу проаналізувати, його вплив на всі аспекти економічного життя країни. Аналіз державного боргу є критично важливим для розуміння фінансового стану країни та прийняття ефективних економічних і соціальних рішень. Аналіз наявного державного боргу – це підґрунтя формування політики з управління державним боргом, яке має бути спрямоване на підтримку економічної стабільності, забезпечення соціального добробуту суспільства. Ефективний аналіз боргу дозволяють мінімізувати ризики і максимально використовувати наявні можливості для розвитку економіки та підвищення рівня життя населення в умовах переходу економіки на воєнні рейки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Дана проблематика є предметом глибоких досліджень ще з часів коронокризи, а сьогодні, в період воєнного стану, набуває все більшої гостроти. Боргову безпеку України в умовах воєнного конфлікту аналізують такі відомих українських фахівці як Кубах Т. Г., Рябушка Л. Б., Павленко В. В. Неодноразово особливості державного боргу в своїх працях розглядали такі науковці як Ватаманюк-Зелінська У. З., Біда М. С., Гобела В. В., Леськів Г. З., Фляк В. М. А дослідження управління державним боргом з точки зору урахування ризиків проводили в своїх матеріалах такі українські дослідники, як Петик Л. О., Козачук О. В., Себестянович І. С. [1–5]. Результати їхньої роботи відображають широкий спектр аспектів цієї проблематики, від сучасного стану до стратегії управління; в роботах фахівців про-

аналізовано перспектив зростання боргу та їхні наслідки для держави та запропоновані шляхи зниження боргового навантаження, з метою забезпечення соціально-економічної стабільності країни.

Із зростанням криз та озброєних конфліктів в світі, важливим стає продовження досліджень щодо оцінювання зростання державного боргу України та розуміння впливу воєнних подій на фінансову стійкість держави, управління її борговими зобов'язаннями. Важливо виявити та оцінити загрози динаміки збільшення боргу в умовах воєнного стану. Аналіз цих аспектів дозволить розробити ефективні стратегії управління боргом для забезпечення економічної стійкості та соціального добробуту в країні.

Мета статті полягає в дослідженні та оцінюванні державного боргу України в умовах воєнного стану; дослідження загроз, що впливають на його динаміку та обґрунтування пропозицій щодо оптимізації боргової політики в умовах кризи в країні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Повномасштабне вторгнення росії на територію України вимагає від українського уряду адаптації до нових умов, включаючи сферу державних фінансів. Наявність значного державного боргу обмежує можливості уряду щодо проведення соціальної політики. Зростання витрат на обслуговування боргу зменшує бюджетні ресурси, які могли б бути спрямовані на соціальні програми, інфраструктурні проекти та інші важливі ініціативи.

На сьогодні як в міжнародній практиці, так і на теренах української науки визначення терміну «державний борг» приділено достатньо уваги. Пропонуємо цей термін розглядати в розрізі кейнсіанської теорії, тобто як сукупність таких процесів, як випуск державних цінних паперів, що збільшує державний борг країни та фінансує дефіцит бюджету, при цьому податкова складова залишається без змін. Такий підхід стверджує, що державний борг може виступати інструментом макроекономічної державної політики, забезпечуючи розвиток промисловості шляхом використання державного боргу, цільових програм розвитку держави та наявності урядових інвестицій [6].

Відповідно до бюджетного кодексу України, державний борг розглядається як сума фінансових зобов'язань, що виникають внаслідок державного запозичення та становлять загальний обсяг непогашених кредитів (позик), які має повернути держава станом на звітну дату. Тоді як гарантійний держав-

ний борг, представляє собою загальну суму зобов'язань суб'єктів господарювання, які є резидентами країни, у зв'язку з непогашеними кредитами або позиками, на які є державні гарантії щодо повернення [7].

Державний борг є дієвим інструментом держави у випадку спрямування державних витрат у реальні сектори економіки, що надає можливість збільшувати виробництво та стимулювати попит, а також, у підсумку, збільшувати валовий внутрішній продукт [6].

Складна ситуація витрат на обороноздатність, що перевантажує бюджет призводить до збільшення боргу. Під час війни значно змінюється його структура, зокрема, частка у внутрішньому та зовнішньому боргу (табл. 1). Все це ставить під загрозу фінансову стабільність країни.

Структура державного та гарантованого державою боргу традиційно відображає перевагу зовнішнього боргу, який складає 64,12%

від загального обсягу. На кінець 2022 року зовнішній борг становив 62,59% державного боргу та 80,07% гарантованого державою боргу [8–10].

Аналізуючи дані з 2019 по 2024 рік, необхідно підкреслити, що за вказаний період загальна сума державного та гарантованого державою боргу зросла більше ніж на 174%. Цей ріст є наслідком збільшення як державного боргу на 193,37%, так і гарантованого державою боргу на 36,2%. Дані свідчать про значну зростаючу фінансову вагу боргових зобов'язань держави та її гарантії у зазначений період.

Особливістю ситуації з борговим навантаженням в Україні є її надзвичайні умови залучення боргових зобов'язань внаслідок розпочатої повномасштабної війни. Ця ситуація відзначається безпрецедентною можливістю отримання кредитів та надання пільгових умов на тривалий термін. Причини цього

Таблиця 1

Динаміка та структура державного і гарантованого державою боргу за останні 5 років, млрд. грн,

Показники	31.12.19	31.12.20	31.12.21	31.12.22	31.12.23	29.02.24
Загальна сума державного та гарантованого державою боргу	1,998.30	2,551.88	2,672.06	4,075.45	5,519.51	5,490.10
Абсолютне відхилення, млрд грн	-	553.58	120.18	1,403.39	1,444.06	-29.41
Відносне відхилення, %	-	27.70	4.71	52.52	35.43	-0.53
Державний борг	1,761.37	2,259.23	2,362.72	3,715.13	5,188.09	5,167.41
Абсолютне відхилення, млрд грн	-	497.86	103.49	1,352.41	1,472.96	-20.68
Відносне відхилення, %	-	28.27	4.58	57.24	39.65	-0.40
Внутрішній борг	829.50	1,000.71	1,062.56	1,389.69	1,587.70	1,598.39
Абсолютне відхилення, млрд грн	-	171.21	61.85	327.13	198.01	10.69
Відносне відхилення, %	-	20.64	6.18	30.79	14.25	0.67
Зовнішній борг	931.87	1,258.52	1,300.16	2,325.44	3,600.39	3,569.01
Абсолютне відхилення, млрд грн	-	326.65	41.64	1,025.28	1,274.95	-31.38
Відносне відхилення, %	-	35.05	3.31	78.86	54.83	-0.87
Гарантований державою борг	236.93	292.65	309.34	360.32	331.41	322.69
Абсолютне відхилення, млрд грн	-	55.72	16.69	50.98	-28.91	-8.72
Відносне відхилення, %	-	23.52	5.70	16.48	-8.02	-2.63
Внутрішній борг	9.35	32.24	49.04	72.20	68.80	66.99
Абсолютне відхилення, млрд грн	-	22.89	16.80	23.16	-3.40	-1.81
Відносне відхилення, %	-	244.81	52.11	47.23	-4.71	-2.63
Зовнішній борг	9.35	32.24	49.04	72.20	68.80	66.99
Абсолютне відхилення, млрд грн	-	22.89	16.80	23.16	-3.40	-1.81
Відносне відхилення, %	-	244.81	52.11	47.23	-4.71	-2.63

Джерело: на основі даних [8–9]

лежать у бажанні провідних демократичних країн та міжнародних фінансових інституцій підтримати Україну, що постраждала від неспровокованої агресії росії. У контексті цієї підтримки, досягнута угода про призупинення до кінця 2023 року виплат за державним боргом з країнами Великої сімки та членами Паризького клубу кредиторів. Безперечно, щоб забезпечити стійкість та розвиток, Україні було надано значну фінансову допомогу у формі грантів на суму 480,6 мільярда гривень, що стало важливим ресурсом для фінансування різноманітних соціальних програм, зокрема, у сферах освіти, охорони здоров'я та соціального захисту населення [9–12].

Зростання внутрішнього боргу може бути пов'язане з випуском ОВДП, які використовуються для фінансування державних видатків, таких як соціальні програми, інфраструктурні проекти та інші сфери. Це може бути стратегічним кроком для стабілізації економіки під час війни та повоєнного відновлення економіки. Невелике зростання гарантованого державою боргу може свідчити про обережний підхід до надання державних гарантій, оскільки уряд намагається мінімізувати фінансові ризики в умовах воєнних дій та економічної нестабільності.

Результати аналізу динаміки Загального державного боргу (ЗДБ) в Україні протягом періоду з 2019 по 2024 рік виявилися значущими з погляду розуміння фінансового стану країни. Проте, ще більшої уваги набуває розгляд співвідношення між ЗДБ та валовим внутрішнім продуктом (рис. 1).

Відношення даних показників є ключовим елементом аналізу фінансової стійкості країни, оскільки це відображає ступінь фінансо-

вого навантаження, яке держава несе відносно свого економічного потенціалу. Високий рівень ЗДБ в порівнянні з ВВП може сигналізувати про можливі проблеми з борговою навантаженістю, зокрема стосовно спроможності країни погасити боргові зобов'язання та обслуговувати відсоткові платежі. Також, це може впливати на кредитоспроможність держави та викликати збитки в довгостроковій перспективі через високі відсотки за позиками.

Протягом аналізованого періоду спостерігалось систематичне зростання як ЗДБ, так і ВВП. За період з 2019 по 2023 рік, ЗДБ збільшилося з 1,998,275 млн грн до 5,519,484 млн грн, що відображає значне підвищення заборгованості держави. Порівняно з цим, ВВП зріс з 3,974,564 млн грн до 6,537,825 млн грн, що також свідчить про певне економічне зростання країни.

Проте, важливо відзначити, що темпи зростання ЗДБ перевищували темпи зростання ВВП. У 2023 році, ЗДБ становив понад 84% ВВП, що свідчить про серйозні проблеми з економічною стійкістю в країні. Найімовірніше, такий рівень ЗДБ виник через недостатнє забезпечення економічного зростання, у зв'язку з військовим станом в країні.

За таких умов рівень економічної безпеки держави значно впав, зокрема такої її складової, як боргова безпека. Попри значну міжнародну фінансову підтримку України за допомогою грантів, рівень державного боргу суттєво зріс. Це загрожує не лише недофінансуванням військових потреб, а й може стати перешкодою у процесі відновлення України в повоєнний період.

Додатковим аспектом, який варто врахувати при аналізі фінансового стану країни, є

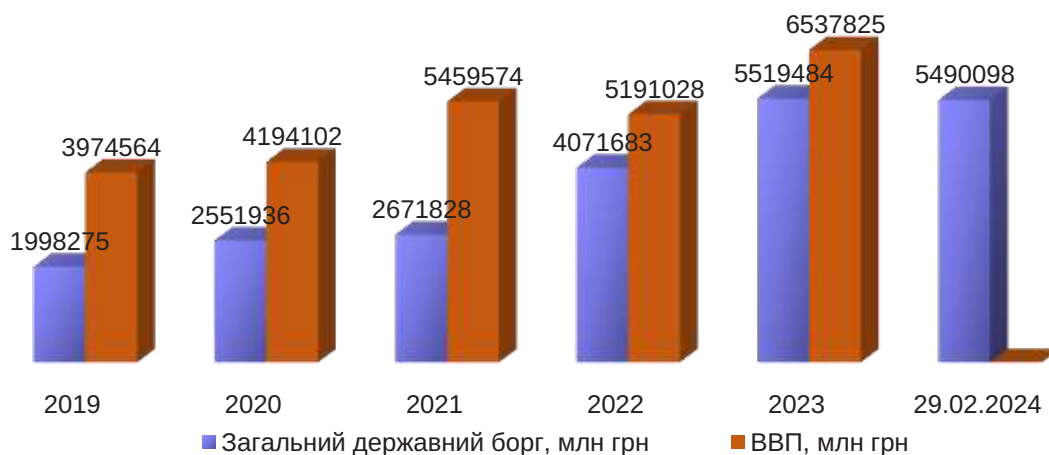

Рис. 1. Динаміка сукупного державного боргу і ВВП України (млн грн)

Джерело: на основі даних [8–9]

динаміка дефіциту бюджету відносно ВВП. Крім того, важливо розглянути частку витрат на оборону та обслуговування боргів у загальних видатках бюджету.

З метою подальшого аналізу, важливо розглянути динаміку цих показників від 2019 року до початку 2024 року. Це дозволить отримати повніше уявлення про фінансову ситуацію країни та її фіскальні перспективи на майбутнє.

Після аналізу всіх вищезазначених аспектів, включаючи динаміку державного боргу та його співвідношення до ВВП, розгляд його в гривневому та доларовому еквіваленті є надзвичайно актуальним. Оцінка боргу в різних валютних одиницях дозволяє оцінити ризики, пов'язані з валютними коливаннями, та їх вплив на фінансову стійкість країни. У контексті економічної нестабільності та змін на міжнародних фінансових ринках, розуміння впливу курсових коливань на зобов'язання країни перед кредиторами стає критично важливим (рис. 3–4).

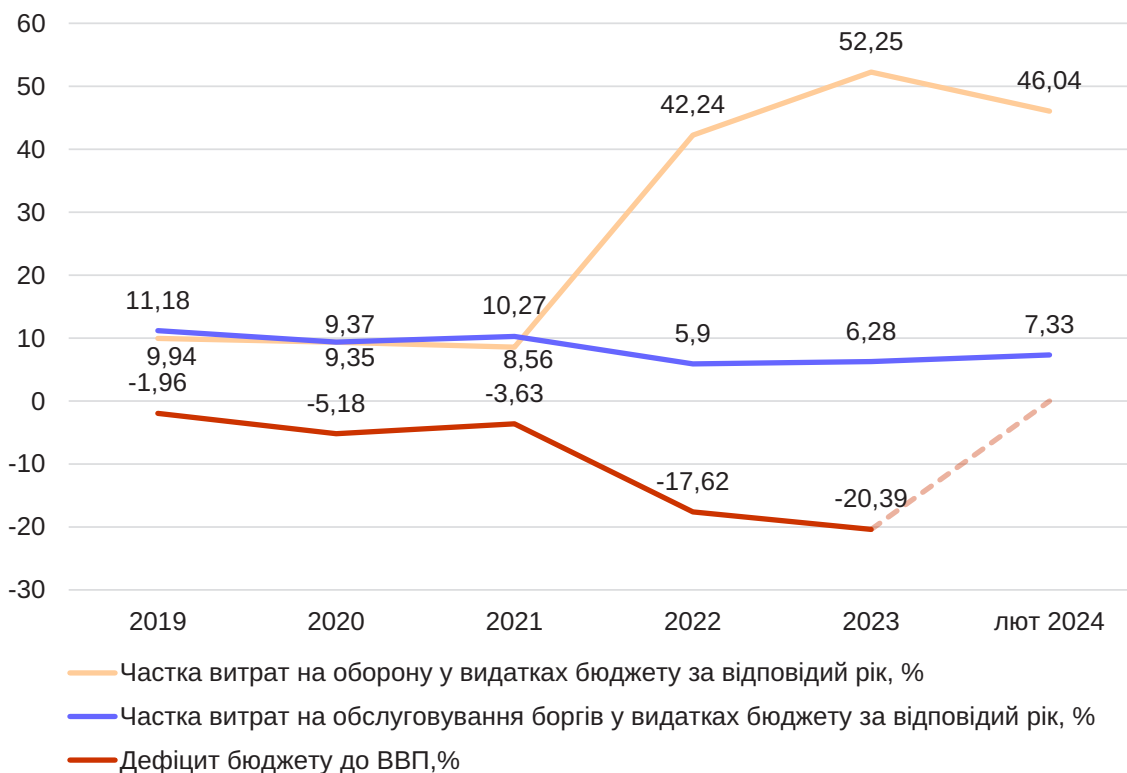
За останні 5 років загальний державний борг України зріс в 2,8 рази, з 1998295,9 млн грн у 2019 році до 5519505,7 млн грн на 29 лютого 2024 року. Найбільше зростання боргу від-

булося у 2022 році, коли він збільшився на 52,1% порівняно з 2021 роком.

За цей період, вартість державного боргу в доларовому еквіваленті зросла на 70,7%. Цей ріст державного боргу має зовнішні та внутрішні причини, включаючи воєнні дії на сході країни, пандемію COVID-19, низький рівень економічного зростання, недостатній рівень податкових надходжень та високу залежність від імпорту. Наслідки цього зростання включають збільшення видатків на обслуговування боргу, зниження суверенної кредитоспроможності та стиснення фіскальної політики. На 29.02.2024 року спостерігається невелике скорочення номінального державного боргу в гривнях, але вартість боргу в доларовому еквіваленті залишається високою, а співвідношення до ВВП залишається високим.

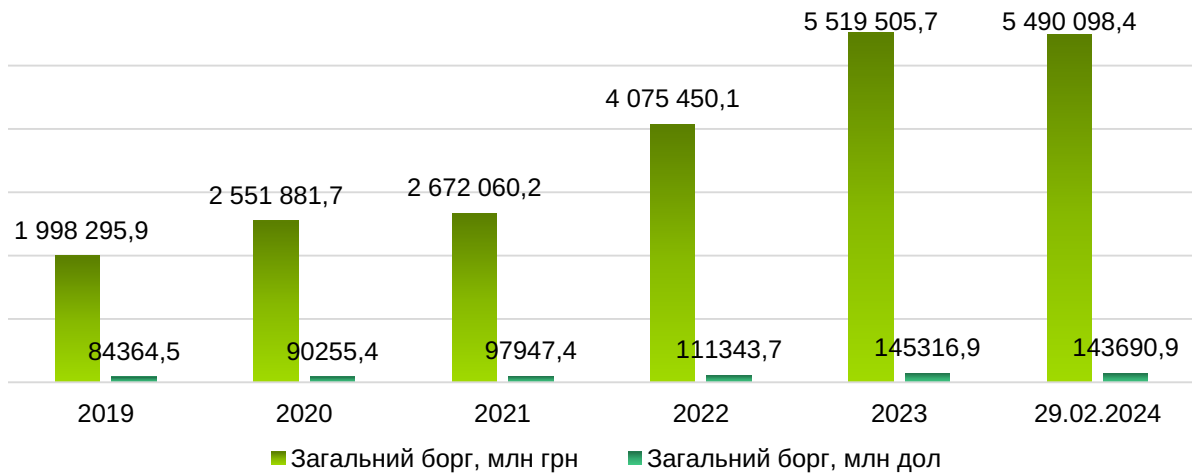
Девальвація гривні суттєво збільшила вартість державного боргу України в доларах США (рис. 5).

Хоча номінальний борг в гривнях був скорочений у 2019–2020 роках, це не призвело до аналогічного зменшення загальної суми заборгованості, адже за цей період гривня значно втратила свою вартість (рис. 5).

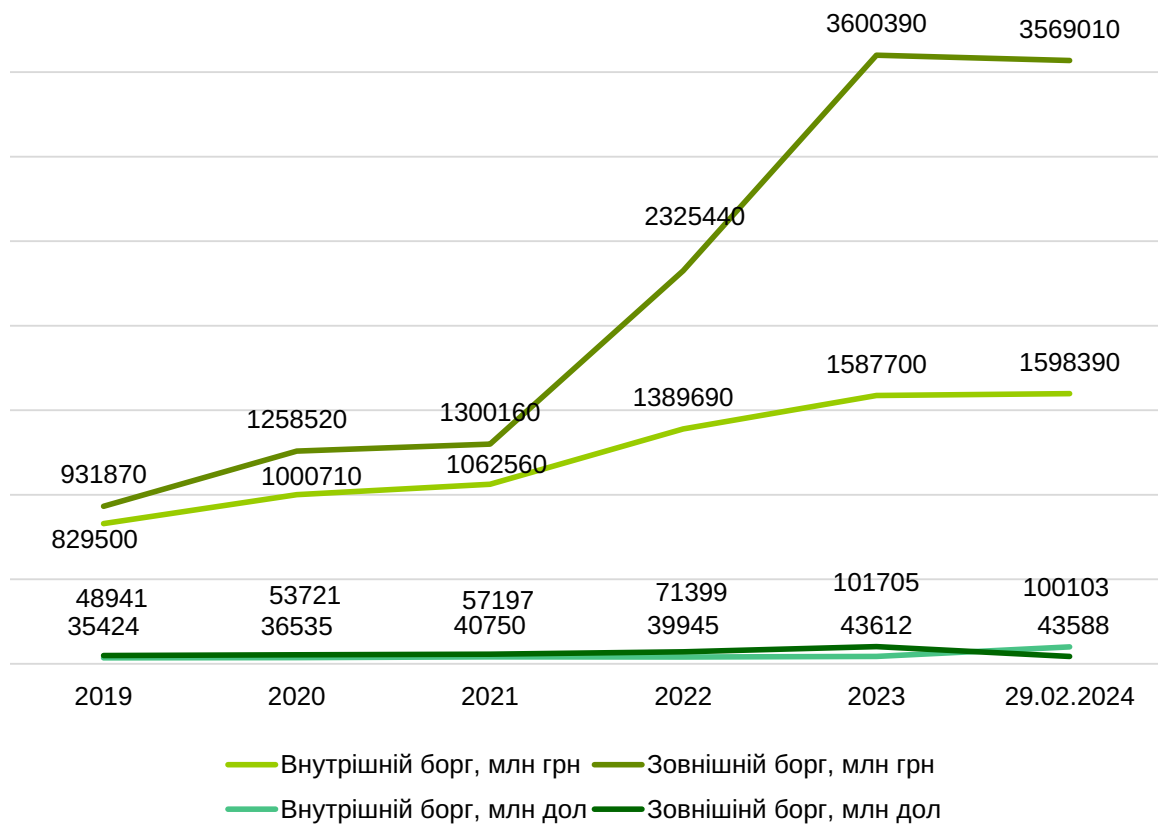
Рис. 2. Динаміка дефіциту бюджету до ВВП та частки витрат на оборону та обслуговування боргів у видатках бюджету за 2019 – поч. 2024 років

Джерело: на основі даних [8–9]

Рис. 3. Динаміка ЗДБ в гривневому та доларовому еквіваленті

Джерело: на основі даних [8–9]

Рис. 4. Динаміка зовнішнього та внутрішнього боргу в гривневому та доларному еквіваленті

Джерело: на основі даних [8–9]

Таким чином, питання боргу, його структури, підходів до обслуговування у умовах воєнного стану є надзвичайно важливим завданням. Озброєні конфлікти вимагають значних фінансових ресурсів, які часто покриваються за рахунок запозичень, що значно

впливає на зростання державного боргу з кількох основних причин, а саме:

1. Військові витрати:
  - закупівля озброєння і техніки. Під час конфлікту уряд України значно збільшив витрати на закупівлю зброї, військової тех-

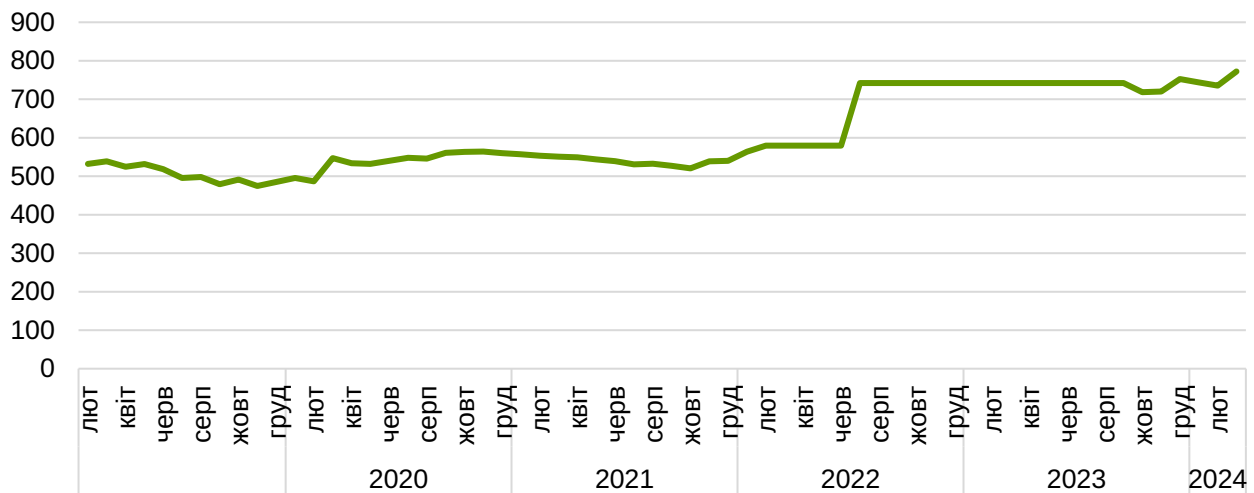

Рис. 5. Девальвація гривні відносно долару США % на основі даних мінфін

Джерело: на основі даних [8–9]

ніки та боєприпасів. Це включає як внутрішнє виробництво, так і імпорт з інших країн, що часто фінансується за рахунок кредитів.

– утримання та зарплати військових. Збільшення чисельності збройних сил та витрати на їх утримання, включаючи зарплати, харчування, медичне забезпечення та інші соціальні виплати, також значно зросли.

2. Відновлення інфраструктури

– руйнування об’єктів інфраструктури. Воєнний стан призводить до значного руйнування інфраструктури, включаючи дороги, мости, житлові будинки, лікарні, школи та енергетичні об’єкти. Відновлення цих об’єктів потребує великих фінансових вкладень, які зазвичай здійснюються через державні запозичення. Нове дослідження ЮНЕСКО оцінює вартість відновлення державної наукової інфраструктури України у понад 1,26 мільярда доларів. Дослідження показує, що з початку повномасштабної війни в лютому 2022 року було пошкоджено або знищено 1443 будівлі та лабораторії, а також 750 одиниць наукового обладнання [13].

– гуманітарна допомога. Населення, постраждале від конфлікту, потребує гуманітарної допомоги, включаючи медичне обслуговування, харчування, тимчасове житло та іншу підтримку. Ці витрати також фінансуються за рахунок державного бюджету і можуть збільшувати державний борг.

3. Зниження економічної активності.

– падіння доходів державного бюджету. Війна в Україні призвела до зниження економічної активності, зменшення виробництва та експорту, що відповідно знизило податкові надходження до державного бюджету.

В умовах дефіциту доходів уряд змушений залучати додаткові кредити для фінансування своїх витрат. Кількість платників податків у 2023 році в порівнянні з 2022 роком знизилась на 9%. Кількість юридичних осіб зменшилась на 22%, а фізичних – на 5%. В порівнянні з 2021 роком загальне скорочення склало 25% [13].

– зменшення іноземних інвестицій. озброєний конфлікт відлякує іноземних інвесторів, що призводить до відтоку капіталу і зниження прямих іноземних інвестицій. Це ще більше ускладнює економічну ситуацію та змушує уряд поклатися на зовнішні запозичення.

4. Фінансова підтримка від міжнародних організацій та інших країн

– міжнародні кредити та гранти. Уряд України вимушений залучати кредити від міжнародних фінансових організацій (МВФ, Світовий банк) та інших держав для покриття військових та гуманітарних витрат. Частина цієї підтримки надається у формі грантів, значна частина є кредитами, які збільшують державний борг.

– екстрені кредити. Крім планових міжнародних запозичень, країни в умовах конфлікту часто залучають екстрені кредити для фінансування негайних потреб. Ці кредити можуть мати високі відсоткові ставки і короткі терміни погашення, що збільшує фінансовий тиск на країну.

5. Соціальні та економічні програми.

– соціальна підтримка постраждалого населення. Уряд України збільшив соціальні витрати для підтримки постраждалого населення, включаючи допомогу безробітним,

переселенцям та іншим вразливим групам. Ці програми вимагають значних фінансових ресурсів, які часто залучаються через запозичення.

– стимулювання економіки. Держава намагається впроваджувати різноманітні програми стимулювання економіки, щоб пом'якшити негативні наслідки конфлікту. Це включає інвестиції в інфраструктуру, субсидії для підприємств та інші заходи, що потребують додаткових фінансових ресурсів.

Воєнні дії в Україні значно збільшили рівень державного боргу через високі військові витрати, руйнування інфраструктури, зниження економічної активності та необхідність підтримки постраждалого населення. Ефективне управління державним боргом в умовах конфлікту вимагає ретельного планування, залучення міжнародної підтримки та

збереження фінансової дисципліни, щоб мінімізувати економічні та соціальні наслідки для країни [13–14].

Зважаючи на вище сказане, загальний аналіз державного боргу вказує на необхідність системного моніторингу фінансових показників та показників бюджетної безпеки, що дозволить забезпечити відновлення сталого економічного зростання та зменшення державного боргу до прийняттого рівня. Щоб зменшити зовнішню заборгованість доцільно ініціювати міжнародний протокол списання частини заборгованості України, як держави постраждалої від воєнних дій, а також реструктуризувати внутрішній борг. Підвищення рівня боргової безпеки є ключовим для фінансування оборонних витрат та успішного відновлення економіки України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Кубах Т. Г., Рябушка Л. Б. Боргова безпека України: теоретична та практична складова. *Ефективна економіка*. 2022. № 5. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2022.5.95>
2. Павленко В. В. Боргова безпека України в умовах воєнного конфлікту. *Право і безпека*. 2023. № 3 (90). С. 154–186.
3. Ватаманюк-Зелінська У. З., Біда М. С. Аналіз державного боргу України в умовах воєнного стану. *Ефективна економіка*. 2023. № 5. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2023_5_25 (дата звернення: 14.04.2024)
4. Гобела В. В., Леськів Г. З., Фляк В. М. Забезпечення боргової стійкості держави в сучасних умовах. *Економічний простір*. 2022. № 181. С. 192–196.
5. Петик Л. О., Козачук О. В., Себестянович І. С. Управління державним боргом України: проблеми та напрями оптимізації. *Бізнес Інформ*. 2022. № 11. С. 183–189.
6. Третяк К. В., Климаш Н. І., Роганова Г. О. Державний борг України: виклики та загрози для економіки. *Бізнес Інформ*. 2022. № 10. С. 152–161.
7. Бюджетний кодекс України № 2456-VI від 08.07.2010 р. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text> (дата звернення: 14.04.2024)
8. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://www.mof.gov.ua/uk> (дата звернення: 14.04.2024)
9. Тенденції формування та проблеми управління державним боргом України в умовах воєнного стану. URL: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/48278/1/Tezy_5.pdf (дата звернення: 14.04.2024)
10. Підлісна О. А., Кукушкіна О. А. Формування та оптимізація державного боргу в Україні. URL: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/a7c6671a-8f9e-4d7b-a4b9-43a1b88b3346/content> (дата звернення: 14.04.2024)
11. Галайко Н. Оцінка впливу окремих показників на зовнішній борг України. *Економіка та суспільство*. 2023. № 48. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-48-73> (дата звернення: 14.04.2024)
12. Основні загрози борговій безпеці України. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/01/280.pdf> (дата звернення: 14.04.2024)
13. Економічна правда. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2024/03/12/711029> (дата звернення: 04.05.2024)
14. Романовська Ю., Козаченко Г., Погорелов Ю., Помазун О., Редько К. Проблеми розвитку економічної безпеки в Україні: виклики та можливості. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2022. № 5 (46). С. 249–257. DOI: doi.org/10.55643/fcaptp.5.46.2022.3906

REFERENCES:

1. Kubakh T. H., Riabushka L. B. (2022) Borhova bezpeka Ukrainy: teoretychna ta praktychna skladova [Debt security of Ukraine: theoretical and practical component]. *Efektivna ekonomika*, vol. 5. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2022.5.95>. (accessed April 14, 2024)

2. Pavlenko V. V. (2023) Borhova bezpeka Ukrainy v umovakh voiennoho konfliktu [Debt security of Ukraine in the conditions of military conflict. *Law and Security*]. Vol. (90), pp. 154–186.
3. Vatamaniuk-Zelinska U. Z., Bida M. S. (2023) Analiz derzhavnogo borhu Ukrainy v umovakh voiennoho stanu [Analysis of the state debt of Ukraine under martial law]. *Efektivna ekonomika*, vol. 5. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2023_5_25 (accessed April 14, 2024).
4. Hobela V. V., Leskiv H. Z., Fliak V. M. (2022) Zabezpechennia borhovoї stiikosti derzhavy v suchasnykh umovakh [Ensuring the debt sustainability of the state in modern conditions]. *Ekonomichnyi prostir*, vol. 181, pp. 192–196.
5. Petyk L. O., Kozachuk O. V., Sebastianovych I. S. (2022) Upravlinnia derzhavnym borhom Ukrainy: problemy ta napriamy optymizatsii [Public debt management of Ukraine: problems and directions of optimization]. *Biznes Inform*, vol. 11, pp. 183–189.
6. Tretiak K. V., Klymash N. I., Rohanova H. O. (2022) Derzhavnyi borh Ukrainy: vyklyky ta zahrozy dlia ekonomiky [Ukraine's public debt: challenges and threats to the economy]. *Biznes Inform*, vol. 10, pp. 152–161.
7. Biudzhetni kodeks Ukrainy №2456-VI vid 08.07.2010 [Budget Code of Ukraine №. 2456-VI dated 08.07.2010] / Verkhovna Rada Ukrainy. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text> (accessed April 14, 2024)
8. Ofitsiinyi sait Ministerstva finansiv Ukrainy [Official website of the Ministry of Finance of Ukraine]. Available at: <https://www.mof.gov.ua/uk/> (accessed April 14, 2024)
9. Tendentsii formuvannia ta problemy upravlinnia derzhavnym borhom Ukrainy v umovakh voiennoho stanu [Trends in the formation and problems of public debt management in Ukraine under martial law]. Available at: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/48278/1/Tezy_5.pdf (accessed, April 14, 2024)
10. Pidlisna O. A., Kukushkina O. A. Formuvannia ta optymizatsiia derzhavnogo borhu v Ukraini [Formation and optimization of state debt in Ukraine]. Available at: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/a7c6671a-8f9e-4d7b-a4b9-43a1b88b3346/content> (accessed April 14, 2024)
11. Halaiko N. (2023) Otsinka vplyvu okremykh pokaznykiv na zovnishnii borh Ukrainy [Assessment of the impact of individual indicators on Ukraine's external debt]. *Ekonomika ta suspilstvo*, № 48. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-48-73> (accessed April 14, 2024)
12. Osnovni zahrozy borhovii bezpetsi Ukrainy [The main problems of borovye bezpetsi of Ukraine]. Available at: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/01/280.pdf> (accessed April, 14 2024)
13. Ekonomichna pravda [Economic Truth]. Available at: <https://www.epravda.com.ua/news/2024/03/12/711029/> (accessed May 5, 2024)
14. Romanovska Yu., Kozachenko H., Pohorelov Yu., Pomazun O., Redko K. (2022) Problemy rozvytku ekonomichnoi bezpeky v Ukraini: vyklyky ta mozhlyvosti [Problems of economic security development in Ukraine: challenges and opportunities]. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, vol. 5(46), pp. 249–257.